

Conference
on the **Future**
of **Europe**

Euroopa tuleviku teemaline konverents

Euroopa kodanike kolmas paneelarutelu:
Kliimamuutused/keskkond

Soovitused

**Euroopa tuleviku konverents
Euroopa kodanike kolmas paneelarutelu –
Kliimamuutused/keskkond**

PANEELARUTELUL VASTU VÕETUD SOOVITUSED (TÄISKOGULE ESITAMISEKS)

Esimene töösuund. Tervitame paremaid eluviise

Alamsuund 1.1. Tervislikud eluviisid

- 1. Soovitame ELil anda toetusi mahepõllumajandusele ja stimuleerida orgaaniliste taimekaitsevahendite kasutamist, et muuta mahetooted taskukohasemaks. Lisaks peab EL toetama talunike koolitust maheda ja kestliku põllumajanduse valdkonnas ning vältima monokultuurilist põllumajandust. Toetada tuleks väikesi mahetalusid ning mitteintensiivseid ja lühikeste tarneahelatega põllumajandusettevõtteid, et nad oleksid konkurentsivõimelisemad.**

Mahetoodete subsideerimine muudaks nad taskukohasemaks. Peaksime aitama lühemate tarneahelatega supermarketeid ja looma väiketalunikele võimalusi oma tooteid müüa. See võimaldab juurdepääsu värskele toodangule. Lisaks ei kajasta mittemahetoodete madalad hinnad seda, et need on kahjulikud.

- 2. Soovitame toetada uuenduslikku vertikaalpõllumajandust ELi investeeringutega.**

Vertikaalpõllumajandus võimaldab kokku hoida maapinda, mida saaks selle asemel kasutada metsanduses. See ei nõua ka taimekaitsevahendeid, võimaldades toota rohkem mahetoitu. Lisaks ei mõjuta seda halvad ilmaolud, mis on kliimamuutuste tõttu üha sagedasemad, ja ka tarneahelad on lühemad.

- 3. EL peaks kehtestama miinimumstandardid toidu kvaliteedile, samuti toidu jälgitavusele ja hooajalise toidu kasutamisele koolisööklates. Seega tuleks toetada tervislike toiduainete kasutamist koolisööklates, et õpilaste toit oleks taskukohane ja kvaliteetne.**

Noores eas tekivad harjumused, mis kujundavad meie suhtumist tervisesse; häid

harjumusi tuleks koolis soodustada, et õpilased saaksid neid koju kaasa tuua. See on ühtlasi sotsiaalse õigluse küsimus – igaühel ELis peaks olema õigus heale koolitoidule.

- 4. Tuleks investeerida uutesse jalgrattateedesse ja parandada olemasolevaid, et jalgrattasõit oleks ohutu ja atraktiivne. Liikluseeskirja koolitus peaks olema Euroopas kõigile vanuserühmadele vabalt kättesaadav, eelkõige elektrijalgrattaga sõitjatele ja juhiloata inimestele. Elektrijalgrataste tootjad peaksid esitama teavet jalgratta kasutamise ja sellega kaasnevate ohtude kohta. Sõidukiga kokkupõrke korral peab olema tagatud jalgratturi õiguskaitse(vt Madalmaade liiklusõigus). Toetame spetsiaalseid autovabasid alasid linnades (kaubanduspiirkondi kahjustamata). Jalgratturitele ja jalakäijatele tuleb anda mootorsõidukite ees eelisõigus ja täiendavad õigused ning tagada samal ajal liiklusohutus ja liikluseeskirjade täitmine.**

See on tähtis, sest jalgrattasõit on kasulik üksikisikute ja kogu rahva tervise, õhukvaliteedi, müra taseme, kliima ja kesklinnaliikluse seisukohast. Jalgratturid ja jalakäijad peavad tundma end turvaliselt, võttes arvesse elektrijalgrataste kasutuse sagenemisest tingitud riske. Jalgrattarajad on mõnikord puudu või halva kvaliteediga.

- 5. Toiduainete tootmine peaks olema riikliku hariduse osa. Tuleb toetada kooliaedade loomist, kui see on teostatav, ning linnaaiaprojekte avalikus ja eraruumis. Linnaplaneerimise raamistikos tuleb arvestada vajadust ruumi, vee ja tugitaristu järele. Näiteks võiks endisi parklaid kasutada rohestamises või hoonete vertikaalaianduses ja ehituslubade saamise tingimuseks võiks olla haljastuse rajamise kohustus. Liikmesriikide vahel tuleks jagada uuenduslikke ja parimaid tavasid.**

Aiandusprojektid parandavad linnade ja elanike vastupanuvõimet, tuues kokku eri vanuses inimesed ja ühiskonnarühmad. Mida rohkem on haljastust, seda parem on elukvaliteet, õhukvaliteet, inimeste vaimne ja füüsiline tervis ning elukeskkond.

Alamsuund 1.2. Keskkonnaharidus

- 6. EL peaks vastu võtma direktiivi, millega nõutakse linnaarenduskavadelt konkreetsete keskkonnanõuete täitmist, et muuta linnad keskkonnahoidlikumaks. Direktiivi tuleb kohaldada era- ja avaliku sektori omandi ja ruumi, näiteks uute hoonete suhtes. Direktiiviga tuleb kehtestada miinimumstandardid, mis tagaksid, et hooned ja linnaruum oleksid võimalikult rohelised. „Roheline“ tähendab siinkohal taastuenergia kasutamist, energiatarbimise vähendamist, piiratud CO₂ heidet ja taimede kasutamist arhitektuuriprojektides.**

Rohelisemad linnad aitavad aktiivselt vähendada kliimamuutuste mõju ja piirata heitkoguseid, CO₂ heidet ja osooni, mis mõjutavad negatiivselt kodanike tervist. Investeerimine rohelisematesse linnadesse aitab kaasa kogukondade kestlikule arengule, andes pikaajalist majanduslikku ja sotsiaalset kasu.

- 7. EL võiks liikmesriikide abiga välja töötada ja vastu võtta ühise Euroopa harta, milles käsitletak keskkonnaküsimusi kogu nende keerukuses, ja rakendada seda. Harta annab liikmesriikidele raamistiku korrapäraste teabe- ja koolituskampaaniate väljatöötamiseks ning nende levitamiseks kõigis käepärastes meediakanalites ja uues sihtotstarbelises teabeportaalis. Neid kampaaniaid tuleks korraldada kogu ELis ja kõigil tasanditel, et suurendada kõigi kodanike keskkonnateadlikkust.**

Puudulik kooskõlastus liikmesriikide vahel vähendab käimasolevate kampaaniate tulemuslikkust ja aeglustab jõupingutusi ülemaailmse kliimamuutuste probleemi lahendamiseks. Ühine harta soodustab liikmesriikide tegevuskavade koostoimet ja suurendab jõupingutuste mõju. Lisaks võimaldaks see anda kodanikele sidusalt ja järjepidevalt teavet igapäevaste meetmete, näiteks valitud transpordivahendite ja jäätmekäitluse mõju kohta.

Teine töösuund. Kaitseme oma keskkonda ja tervist

Alamsuund 2.1. Tervislik looduskeskkond

- 8. Kasutusele tuleks võtta ühtne astmeline märgistussüsteem, mis näitaks iga ELi ostetud toote kogu ökoloogilist jalajälge. Väljastpoolt ELi pärit toodetel tuleb seda märgistamissüsteemi läbipaistval viisil järgida. Süsteem peaks tuginema selgetele märgistamiskriteeriumidele ja kasutama näiteks QR-koodi, mis annab toote kohta põhjalikumad teavet.**

Teave toote olelusringi kohta on kõigi ELi kodanike jaoks väga tähtis, sest see võimendab tarbijaid nende ostutehingutes. Nii saavad ELi kodanikud teha vastutustundlikke otsuseid, et kaitsta oma keskkonda.

- 9. Rohkem tuleks investeerida keskkonnasõbralike energiaallikate uurimisse ja teha seni täiendavaid investeeringuid olemasolevatesse optimaalsetesse energiatootmislahendustesse. Samuti tuleks läbipaistvalt teavitada ja harida Euroopa üldsust konkreetsetest energiaallikatest. Kindlasti tuleks arvesse võtta energiatootmise kogu ökoloogilist ja sotsiaalset mõju praegustele ja tulevastele põlvkondadele.**

Energiatootmisel on väga suur CO₂ heide ja tekib muid toksilisi aineid, mis kahjustavad kliimat ja õhu kvaliteeti. Järgimaks Euroopa direktiive ning valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) aruannetes esitatud soovitusi ja COP26 eesmärgi, on kliimanetraalse energiatootmise saavutamiseks vaja rohkem teadusuuringuid ja investeeringuid.

Alamsuund. 2.2. Elurikkuse kaitse

10. Järsult tuleks vähendada keemilisi pestitsiide ja väetisi igat liiki põllumajandusettevõtetes, kehtestades rangemad ühised standardid, kiirendades uuringuid looduslike alternatiivide kohta ja toetades uute lahenduste kasutuselevõttu, sealhulgas talunike koolitamist.

Kuigi alternatiivsete väetiste ja pestitsiidide valdkonnas on tehtud edusamme, ei ole suurtalud valmis veel enamikku neist kasutusele võtma. Seetõttu on uute lahenduste leidmiseks vaja visamaid jõupingutusi. Teadusuuringuid tuleks toetada nii avaliku sektori kulutuste kui ka pestitsiidide ja väetiste kasutamise rangemate standardite abil. Teadusuuringute tulemused ootavad kiiret levitamist ELi tasandil.

11. Soovitame elurikkuse, sh imetajate, lindude, putukate ja taimede kaitsmiseks laiendada kaitsealasid ning parandada seoses inimeste käitumisega nendel aladel õigusriigi põhimõtte järgimist. Kaitsealasid ei tuleks vaadelda kui omaette saari, vaid kui roheliste linnapiirkondade pikendust, mille puhul järgitakse ELi ühtlustatud standardeid.

Metsade raadamine kahjustab suuresti bioloogilist mitmekesisust. Üks peamisi viise maismaa elurikkuse kaitsmiseks on kaitsealade loomine. Raske on aga säilitada kaitsealasid saastatud linnade lähedal, samuti vältida inimeste mõju loodusele, kui nende enda koduümbrus ei ole loodussõbralik. Peame muutma elamispiirkonnad rohelisemaks ja lõimima need ümbritseva loodusega.

12. Üldised põllumajandustoetused tuleks suunata ümber peamiselt projektidele, mis on seotud kestliku põllumajanduse arendamisega, sealhulgas looduse kaitsmise ja õiglaste töötingimustega. Toetusesaajad peaksid järgima selgeid keskkonnastandardeid ja nende tegevust tuleks hoolikalt jälgida.

Toetada tuleks ainult kestlikku põllumajandust, mis tähendab praegu üldisteks toetusteks kasutatavate vahendite ümbersuunamist. Lisaks saab kasutatavate vahendite tõhusust suurendada, kui keskenduda reformiprojektidele ja uuenduslikele lahendustele, mitte iga-aastastele maksetele. Põllumajandustegevuse ja -projektide ökoloogilist mõju tuleks hoolikamalt jälgida. Kestlikkuse osaks tuleb pidada ka töötajate inimõigusi.

13.ELil tuleb tagada keskkonnahoidlikele põllumajandustoodetele aus konkurents, kehtestada rangemad standardid nii ELi kui ka imporditud toodetele ning tagada nende jälgitavus, märgistamine ja kvaliteedikontroll.

Kestlike põllumajandustoodete väiksem tootlikkus kahjustab nende konkurentsivõimet. Imporditud tooted peaksid vastama sama rangetele tootmise keskkonnamõju standarditele. Vajame ametiasutusi, kes suudavad tagada imporditud põllumajandustoodete jälgitavuse.

14.Vajalik on ELi kiiret ja ulatuslik (taas)metsastamine, et maksimeerida maakasutust. Erilist tähelepanu tuleks pöörata ülekasutatud ja hävitatud metsade taasmetsastamisele ja kahjustatud pinnasega alade metsastamisele. Puidu paremaks kasutamiseks tuleks leida uusi vastutustundlikumaid lahendusi, nt plasti ja muude keemiliste materjalide asendamine, biomassi energiatõhususe suurendamine ja puittoodete ringlussevõtt.

Taasmetsastamisel on selge soodus mõju keskkonnale ja elurikkusele üldiselt. Samal ajal peame kasutama puitu vähem põletamiseks ja rohkem suure lisandväärtusega toodete valmistamiseks, näiteks plastide asendamisel on puidu kasutamine esmatähtis.

Alamsuund 2.3. Ohutu ja tervislik toit

15.Kiiresti ja järk-järgult tuleks kõrvaldada kestmatud toiduainepakendid, sealhulgas plastist ja muust mittebiolagunevast materjalist pakendid. Selleks oleks vaja pakkuda rahalisi stiimuleid ettevõtjatele, kes lähevad täielikult üle biolagunevatele pakendivormidele, investeerida alternatiivsetesse lahendustesse ning kehtestada karistused ettevõtjatele, kes ei kasuta biolagunevaid pakendeid.

Plastjätmeid, eelkõige mikroplasti, on üha rohkem ja need lagunevad aeglaselt. Selle tarbimine kahjustab toidu kvaliteeti ja ohutust, seades samal ajal ohtu inimeste ja loomade tervise. Kehtivatest Euroopa õigusaktidest aga ei piisa, et biolagunematuid pakendeid vähendada.

16.Järk-järgult tuleks lõpetada intensiivne loomakasvatus ja parandada loomade elutingimusi. Kasutusele tuleks võtta ühised loomakasvatuse normid (nt

maksimaalne loomade arv, sobiv välisruum) ja suurendada investeeringuid mitteintensiivsetesse meetoditesse (ekstensiivne ja kestlik põllumajandus), pakkudes talunikele selleks rahalisi stiimuleid ja koolitust.

Intensiivse põllumajanduse järkjärguline kaotamine vähendab keskkonnareostuse taset ja toetab looduskaitset. Lisaks vähendab intensiivse loomakasvatuse järkjärguline kaotamine loomahaiguste raviks vajalikke ravimikoguseid ja parandab meie toidu kvaliteeti. Intensiivne loomakasvatus ei arvesta ka loomade heaolu, kuid see-eest on olemas kestlikumaid põllumajandusvorme, nagu ekstensiivne põllumajandus, ning nende kasutamiseks on talunikel vaja toetusi.

17. Tuleks karmimalt kontrollida seda, kuidas piiratakse antibiootikumide ja muude loomsete ravimite tarbetut kasutamist loomade söödalisandites: tehkem seda! Antibiootikumide kasutamine põllumajanduses peaks olema lubatud ainult siis, kui see on vältimatult vajalik loomade tervise ja heaolu kaitsmiseks, mitte ennetaval viisil. Lisaks on vaja rohkem investeerida teadusuuringutesse tõhusamate antibiootikumide kohta, töötades välja alternatiive ja tuginedes olemasolevatele antibiootikumidealastele teadusuuringutele.

Inimeste resistentsus antibiootikumide vastu väheneb, sest toitutakse loomadest, kellele on antud antibiootikume. Lisaks on vaja aega, et luua sobivad alternatiivid olemasolevatele antibiootikumidele ning tagada, et talunikud on neist teadlikud ja valmis neid kasutama. Antibiootikumide kohta on küll olemas Euroopa direktiivid, kuid neid ei ole liikmesriikides ühetaoliselt rakendatud. Peale selle kasutatakse loomade ravimeid justkui dopingut ning seega parandavad rangemad õigusaktid loomade heaolu ja elukvaliteeti.

18. Euroopa õigusaktides tuleks sätestada deklareerimisnõue hormoonpreparaatide ja endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide kasutamise kohta toidu tootmisel, sh: kasutatud aine liik, kogus ja lõpptoote kokkupuude sellega. Kõigi kõnealuseid aineid sisaldavate toiduainete pakendil peab olema märgis üksikasjaliku teabe ja aine kasutamise põhjustega. Lisaks tuleb hoogustada teadusuuringuid hormoonpreparaatide ja endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide mõju kohta inimeste tervisele.

Toiduainete jälgitavus on praegu puudulik, eelkõige hormoonpreparaatide ja endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide puhul. Aruandekohustuse huvides peab toiduainete tootmine olema läbipaistev. Samuti peaksid tarbijad teadma toidu üksikasjalikku koostist ja saama vabalt valida, mida nad söövad. Ka ei ole hormoonpreparaate ja endokriinfunktsiooni kahjustavaid kemikaale sisaldavate toiduainete tarbimise mõju inimestele (ja võimalikke riske) piisavalt uuritud.

19. Piirata tuleks töödeldud toiduainete tarbimist, maksustades ebatervislikku toitu ja investeerides kogutud vahendid tervislikku toitu. Tuleks võtta kasutusele üleeuroopaline tervisliku toidu punktisüsteem, mis põhineks parimatel taval, mis on liikmesriikides toidu märgistamisel ja toidu terviseomadustest teavitamisel välja kujunenud.

Nii saab kogutud vahendite abil töötada välja teadlikkuse tõstmise meetmeid ja teavituskampaaniaid, rõhutada tervisliku koolitoidu tähtsust ja vähendada ebatervisliku toidu nähtavust supermarketites. Samuti parandab tervislikku toitu investeerimine elanikkonna üldist tervist, vähendades seega ebatervislikust toitumisest tulenevate tervisprobleemide lahendamiseks tehtavaid avaliku sektori kulutusi. Ühtlasi stimuleerivad maksustamine ja toetused tervislikumate toiduainete tootmist ettevõtetes.

Kolmas töösuund: Muudame oma majandust ja tarbimist

Alamsuund 3.1. Ületootmise ja -tarbimise reguleerimine

20. Soovitame ELil võtta rohkem selliseid meetmeid, mis võimaldaksid tarbijatel tooteid kauem kasutada ja innustaksid neid seda tegema. EL peaks võtma meetmeid toodete kavandatud vananemise vastu, pikendades nende garantiiperioodi ja kehtestades varuosadele pärast garantiiperioodi kehtiva maksimumhinna. Kõik liikmesriigid peaksid kehtestama remonditeenuste maksusoodustuse, nagu seda on tehtud Rootsis. Tootjatelt tuleks nõuda, et nad deklareeriksid oma toodete oodatava kasutusea. EL peaks andma internetiplatvormide ja koolituste kaudu teavet selle kohta, kuidas tooteid taaskasutada ja parandada.

Praegune äraviskamis- ja ühekordsele kasutusele orienteeritud ühiskond ei ole kestlik, sest tekitab liiga palju jäätmeid. Kavandatud meetmete abil liiguksime ühiskonna poole, kus tooteid taaskasutatakse ja parandatakse ning piiratakse nende tarbimist, vähendades ühtlasi ületarbimist.

21. Soovitame ELil jõustada rangemad keskkonnavalased tootmisstandardid ja tagada kogu tootmisahela ulatuses õiglased töötingimused. ELi tootmisstandardid peaksid olema kestlikumad, liikmesriigiti ühtlustatud ja neid tuleks kohaldada ka imporditud kaupade suhtes. Need peaksid hõlmama ka sotsiaalseid standardeid, nagu äraelamist võimaldav töötasu kaupu tootvatele töötajatele ja head tööstandardid tehastes. Toodetega, mis ei vasta nendele standarditele, peaksid kaasnema kindlad kohustused.

Vaja on kehtestada Euroopas ühtsed tootmisega seotud keskkonna- ja sotsiaalstandardid, et tagada kõigi toodete kestlikkus. Sellised meetmed on vajalikud majanduse ümberkorraldamiseks ja ettevõtete tootmispõhimõtete muutmiseks.

22. Soovitame ELil ja liikmesriikidel võtta meetmeid keskkonda kahjustavate toodete reklaami piiramiseks. Toodete puhul, mille kestlikkusnäitaja on madal, tuleks nõuda kõigis reklaamivormides märke lisamist nende keskkonnakahjulikkuse kohta. Toodete puhul, mille kestlikkusnäitaja on puudulik, peaks EL reklaami keelustama.

Reklaamid edendavad tarbimist, nii et keskkonda kahjustavaid tooteid ei tohiks populariseerida. Sel viisil hoidutaks kallutamast inimesi ostma keskkonda kahjustavaid tooteid.

23. Soovitame, et EL kehtestaks kõigi klaasist, plastist, alumiiniumist jms materjalist valmistatud esmapakendite jaoks asjakohast taristut hõlmava pandisüsteemi, rakendades seda ühtlasel viisil üle kogu ELi. Võimaluse korral peaksid tootjad tagastatud mahutid steriliseerima ja neid taaskasutama, mitte lihtsalt materjalina ringlusse võtma. Lisaks toidu- ja joogipakenditele peaks süsteem hõlmama ka muud liiki pudeleid ja mahuteid, nagu šampoonipudelid.

Praegu viskavad tarbijad liiga palju pakendeid ära, saastades ja hävitades ökosüsteemi. Pandipakendisüsteem aitaks jäätmete hulka vähendada, innustades kodanikke pakendeid äraviskamise asemel tagasi viima. Süsteemi laiendamine võimaldaks kasutada vähem ressursse ja vähendada tekitatavate jäätmete kogust.

Alamsuund 3.2. Jäätmete vähendamine

24. Soovitame edendada Euroopa tasandil nii äriühingute kui ka kodanike jaoks tõhusamat ringmajanduse poliitikat, pakkudes järgijatele finantsstiimuleid.

Kui tootmisettevõtted vähendavad töötajate arvu, jäävad maksejõuetuks või koguni lõpetavad tegevuse, jäävad paljud inimesed töötuks. Töötute ümberõppe käigus saab edendada keskkonnaohutuid tavasid, vähendades ühtlasi töötust ning edendades majanduse mitmekesisust ja uuenduslikkust.

25. Soovitame ELil reguleerida keskkonnaohutute pakendite kasutamist (st selliste pakendite kasutamist, mis on valmistatud biolagunevatest või ringlussevõetavatest toodetest või mis kestavad võimaluse korral kauem)

ja/või selliste pakendite kasutamist, mis võtavad vähem ruumi, nähes ette kohustuse kanda pakendile ruutkoodi kujul teave selle kohta, mil viisil need pärast kasutamist ringlusse võetakse ja/või kõrvaldatakse.

Kuna see soovitus toob kaasa vähem pakendamist, vähem jäätmeid ja seega vähem saastet, aitab see lõppkokkuvõttes muuta keskkonda puhtamaks ja vähendada meie CO₂-jalajälge. Lisaks vähendaks see tootjate maksukoormust.

Alamsuund 3.3. Õiglased tooted, võrdne juurdepääs ja õiglane tarbimine

26. Soovitame Euroopa Liidul luua õigusraamistiku, millega tagada kõigile Euroopa tarbijatele taskukohane ja hea juurdepääs kohalikele ja kvaliteetsetele toiduainetele.

Praegu puudub ELi tasandil ühine arusaam selle kohta, mis on kohalik ja kvaliteetne toit. See lünk tuleb täita.

Madala kvaliteediga toodete impordil on otsene negatiivne mõju keskkonnale. Kliimamuutuste tõkestamiseks peame võitlema kõigi selle põhjustega, sealhulgas madala kvaliteediga toodete impordiga: tuleb vähendada veokaugust ja eelistada hooajatooteid.

Seda soovitust on võimalik laiendada ja kohaldada ka muude toodete kui toidu suhtes.

27. Soovitame Euroopa Liidul hoogustada rahastamiskavade abil teadus- ja arendustegevust, et tuua Euroopa turule kestlikumaid ja taskukohasemaid tooteid. Samuti peab Euroopa Liit korraldama konsultatsioone kodanikega kõigil otsustustasanditel, sealhulgas kohalikul tasandil, et teha kindlaks nende vajadused kestlike toodete järele.

Leiame, et kestlike toodete valdkonnas puuduvad teadusuuringud ning teadusuuringutele on vaja kiiresti eraldada rohkem vahendeid, et tagada eurooplastele taskukohasema hinnaga juurdepääs kestlikele toodetele.

Kodanikud peavad otsustusprotsessis osalema. Teadus- ja innovatsioonimeetmete sisu ja ulatus tuleb kindlaks määrata koos kodanikega. Kodanikke tuleb teavitada jätkumeetmetest ja anda neile tagasisidet.

28. Soovitame Euroopa Liidul kujundada välja ühisturule sisenevate moetoodete reguleerimise mehhanism. Selle mehhanismiga tuleks parema tarbimise soodustamiseks võtta kasutusele näitaja selle kohta, kas toode vastab kestlikkuse kriteeriumitele.

Moesektor, mis toodab väljaspool Euroopa piire suures koguses madala kvaliteediga tooteid, ei järgi eetilisi norme ega ole kestlik.

Peame töötama välja õiglase mehhanismi, mille abil edendada paremat tarbimist. Siiski on oluline mitte tõsta makse, millel oleks negatiivne mõju Euroopa tarbijatele ja mis vähendaks nende ostujõudu.

Tarbija peaks teadma ostetavate toodete valmistamise asjaolusid ning seda, kas need vastavad kestlikele kvaliteedistandarditele.

Neljas töösuund Muudame ühiskonna keskkonnasäästlikuks

Alamsuund 4.1. Taastuvenergia nüüd ja kohe

29. Soovitame ELil muuta eelkõige kivisöel töötavates elektrijaamades üleminekuperioodi vältel, kui me endiselt sõltume tavapärasest energiast, CO₂ filtrite kasutamine kohustuslikuks. Lisaks soovitame ELil anda liikmesriikidele, kellel puuduvad CO₂ filtrite kasutuselevõtuks vajalikud vahendid, rahalist abi. Toetuse saamise tingimuseks oleks Pariisi kokkuleppes, rohelistest kokkuleppes ja kõigist uutest ELi õigusaktidest tuleneva ELi kliimapoliitika järgimine.

See on energia ohutu tootmise alastesse uuringutesse tehtavate muude investeeringute foonil vajalik samm, millega aidata ELi liikmesriikidel järkjärgult saavutada vastuvõetud ühiseid vähendamiseesmärke.

On teada, et kütuse põletamine tekitab kasvuhoonegaase, mistõttu peavad ELi liikmesriigid Pariisi kokkuleppe järgimiseks seda liiki energiat vähendama. Kuna CO₂ heidet ei ole võimalik kohe kaotada, jääme jätkuvalt sõltuma kivisöest, mistõttu tuleb võtta nii lühi- kui ka pikaajalisemaid meetmeid.

CO₂ heite vähendamine on nii ELi liikmesriikides kui ka väljaspool seda kõigi inimeste ühine huvi, mistõttu on asjakohane tegutseda ELi kui omaette institutsiooni tasandil, andes soovitusi ja pakkudes välja lahendusi, sest liikmesriikidel endil ei ole võimalik selliseid eesmärke üksipäini saavutada.

30. Soovitame piirata intensiivset tööstuslikku loomakasvatust, et vähendada metaani tootmist ja veereostust. Selleks vaatab EL läbi ühise põllumajanduspoliitika ja suunab toetused rohkem kestlikule ja kohalikule põllumajandusele, võttes muu hulgas kasutusele märgistussüsteemi, mis võimaldab tarbijatel kestlikud lihatooted ära tunda. Lisaks julgustame ELi investeerima loomakasvatuse ja muude tööstusharude jäätmete korduskasutamise eri meetoditesse.

Rahvastiku kasv tähendab seda, et tulevikus on nõudlus liha järele suurem. Seetõttu peame vähendama liha tarbimist.

Kuna metaan kuulub kasvuhoonegaaside hulka, on loomakasvatus meie arvates kõige ilmsem valdkond, kus heite vähendamisega pihta hakata.

On vaja tarbida vähem liha, mistõttu me vähendame veiste arvu.

31. Soovitame võtta arvesse saastevaba vesiniku positiivseid külgi, ehkki selle tootmine on kulumahukas protsess, kuivõrd tootmisprotsessi käigus kulub ära energiahulk, mis vastab 75 %-le toodetud energiast, ja alles jääb vaid 25 %. Saastevaba vesiniku parim omadus on see, et energia tootmine ei tekita CO₂ heidet. Saastevaba vesiniku tootmiseks tuleks kasutada tuuleenergiat, mistõttu peaks EL suurendama tuuleenergiasse tehtavaid investeeringuid ja tuuleenergia tootmist ning salvestama energiat tuleviku jaoks.

Saastevaba vesinik on paindlik ja võimaldab salvestamist ning nõudluse tekkides on võimalik seda energiat kasutada. See ei tekita CO₂ reostust.

Alamsuund 4.2. Abi muutustega kohanemisel

32. Soovitame ELil luua sunni- ja preemiasüsteemi, mille abil võidelda vee-, pinnase-, õhu- ja kiirgusreostuse vastu. Saastajatele tuleks määrata trahv ja kohustuslik tugi eksperdiorganisatsioonilt, mis on moodustatud spetsiaalselt selleks, et aidata ettevõtetel kõrvaldada reostust ja taastada ökosüsteem. Sellel eksperdiorganisatsioonil peaks olema juhtiv roll saastetaseme ennetamisel ja kontrollimisel.

Vaja on rõhutada saastajate vastutust ja innustada ettevõtteid vähendama saastet, püüdes saavutada nullsaastet. See, kui planeet on elujõuline, aitab suurendada inimkonna heaolu ja parandab tulevikuväljavaateid.

33. Soovitame ELil luua kõigile kodanikele kergesti kättesaadava ja läbipaistva veebisaidi/platvormi korrapäraselt ajakohastatava ja mitmekesise teadusliku keskkonnateabega, mida kontrollivad mitmed eri eksperdid. See veebisait/platvorm seotakse foorumiga, kus kodanikud ja eksperdid saavad omavahel suhelda. Samuti soovitame tungivalt alustada meediakampaaniat selle veebisaidi/platvormi tutvustamiseks (näiteks sotsiaalmeedia kanalitel, nagu YouTube, TikTok, LinkedIn).

Kõigil kodanikel peab olema sõltumatu teaduspõhine teabeallikas, mis aitab mõista kliimamuutustega seotud probleeme (nende tagajärgi ja vajalikke samme nende mõju tagasipööramiseks) ning tulla toime libauudistega. Platvormi/veebisaidi olemasolust antakse inimestele teada meediakampaania kaudu. Samuti on oluline, et veebisaidil/platvormil esitatav teave oleks kõigile kodanikele mõistetav ning neil, kes soovivad teemaga lähemalt tutvuda, oleks juurdepääs allikmaterjalile.

34. Soovitame ELil vähendada selliste imporditud kaupade kogust, mis ei vasta ökoloogilise jalajälje poolest ELi standarditele.

Sel viisil tagame ELi imporditud kaupade väiksema ökoloogilise jalajälje. See aitab vähendada ülemaailmset saastet. Samuti on oluline näidata riikidele, milliseid standardeid tuleks järgida, kui nad soovivad kaupu ELi eksportida.

35. Soovitame ELil ergutada, edendada ja hõlbustada kliimamuutusi käsitlevat dialoogi kõigi otsustustasandite vahel alates kohalikust tasandist (kodanikud) kuni ülemaailmse tasandini (riiklik, rahvusvaheline ja mandritevaheline tasand), et vastata kõigi asjaosaliste muredele.

Dialoogi pidamine ja konsensuse saavutamine on parim viis kliimamuutustega seotud probleemidega toimetulemiseks: kui pooled üksteist mõistavad, suureneb soov jõuda kokkuleppele.

Alamsuund 4.3. Keskkonnasõbralik transport

36. Soovitame ELil toetada rahaliselt liikmesriike, et parandada maapiirkondade ühendusi. Selleks tuleks välja töötada taskukohase ühistranspordi võrk (mille pearõhk oleks raudteedel), ja stimuleerida ühistranspordi kasutamist. Samuti oleks vaja võimalikult kiiresti arendada välja ka maapiirkondade internetiühendused.

See soovitus on esitatud seetõttu, et praegu ei ole juurdepääs ühistranspordile ja internetiühendusele maa- ja linnapiirkondade vahel võrdne. Ühist Euroopa projekti aitaks edendada see, kui kõik kodanikud tunneksid, et neil on samad õigused. Ühistranspordivõrgu ja internetiühenduse parandamine innustaks inimesi asuma elama maapiirkondadesse. Selle tulemusel väheneks saaste, kuna rahvarohketes linnades elaks vähem inimesi.

37. Soovitame parandada olemasolevat transporditaristut, näiteks sellist, mis on kasutusest kõrvaldatud või mida saab ökoloogilisest seisukohast parendada (näiteks võttes kasutusele elektrirongid). See aitab hoiduda kahjustamast keskkonnakaitsealasid.

Olemasoleva taristu parendamine hoiaks ära ressursside liigse kulutamise ja elurikkuse säilitamise seisukohast oluliste kaitsealade kahjustamise. Raudteetaristu suurendamine tooks kaasa CO₂ heite vähenemise ja rahvastik liiguks rohkem linnadest maapiirkondadesse.

38. Soovitame ELil edendada selliste elektrisõidukite ostmist, mis vastavad akude kasutusea heale standardile. Seda saaks teha kõigi ELi liikmesriikide suhtes kohaldatavate ELi tasandi stiimulitega ja elektritaristu parendamisega. Samal ajal peaks EL investeerima muu saastevaba tehnoloogia arendamisse, nagu biokütused ja vesinik, seda eelkõige selliste sõidukite puhul, mille üleviimist elektrijõule on raske saavutada, nagu laevad ja veoautod.

Elektrijõule üleminek on kõige kiirem viis sõidukite heitkoguste vähendamiseks, kuid selle kõrval tuleb arendada ka muid energiaallikaid, nagu vesinik ja biokütused. Kiireim, odavam ja kõige paremini teostatav lahendus on võtta kasutusele elektrienergia, millele järgnevad biokütused. Pikemas perspektiivis peab selliste transpordiliikide juures, mida ei ole võimalik elektrijõule üle viia, suurenema saastevaba vesiniku roll.

Viies töösuund: Hoolime kõigist

Alamsuund 5.1. Tervishoiusüsteemi tugevdamine

39. Soovitame Euroopa Liidul kaitsta ühiseid tervishoiustandardeid, kuid nõuda ka kogu ELi tervishoiutöötajatele inimväärset miinimumpalka, tööajale ülempiiri seadmist ning samade sertifikaatide jaoks samu koolitusstandardeid.

Kui meil puuduvad ühised tervishoiustandardid, ühised palgad ja ühine koolitus tervishoiutöötajatele, võivad erinevused liikmesriikide vahel viia olukorra Euroopa Liidus tervikuna tasakaalust välja. Tervishoiu standardimine võib aidata luua tugevama, tõhusama ja vastupidavama süsteemi (st COVID-19 näide tervishoiusüsteemi stabiilsuse kohta). Samuti hõlbustaks see teadmiste ja teabe jagamist tervishoiusektoris.

40. Soovitame Euroopa Liidul tagada kogu ELis ravi ühtne kvaliteet ja õiglane hind. Seda saaks saavutada muu hulgas Euroopa Raviameti (EMA) pädevuse laiendamise või uue Euroopa tasandi hankeameti loomise abil, andes sellele volitused pidada kõigi liikmesriikide nimel läbirääkimisi soodsaima hinnaga ravimite saamiseks. Ravimitööstuse monopoliseerumise oht tuleb minimeerida.

Võrdväärsed meditsiinitarned ja võrdne ravi tagaksid kõigile Euroopa Liidu

kodanikele tervishoiu alal võrdsed õigused. Suurenenud ostuvõime võimaldab teha paremaid hanketehinguid. Siiski ei tohiks see viia monopolide tekke ega farmaatsiatööstuse lobitöö suurenemiseni. COVID-19 kriisi ohjamine on olnud hea näide Euroopa Liidu kui terviku ühisest tervishoiujuhtimisest.

41. Soovitame luua Euroopa tervishoiu andmebaasi, mille kaudu teha terviseandmed hädaolukorra ja haiguste korral kättesaadavaks. Osalemine peaks olema vabatahtlik ja tagada tuleks isikuandmete kaitse.

Juurdepääs andmetele ja andmete kasutamine võimaldab kiiresti reageerida eluohtlikele olukordadele. Euroopa-ülese tervishoiuandmebaasi puhul oleks suureks ohuks andmete häkkimine ja väärkasutus, mistõttu tuleb andmed turvata, samas kui osalemine jääks vabatahtlikuks ning turvalisusega seotud ohud tuleb ilmselgelt ära hoida.

42. Soovitame Euroopa Liidul arendada edasi praeguseid tervishoiualaseid teadus- ja innovatsiooniprogramme ning ühtlustada need omavahel, nagu seda juba tehakse programmi „Euroopa horisont“ raames. Teadusuuringute järelmid ja tulemused tuleks teha kõigis liikmesriikides vabalt kättesaadavaks.

ELi tasandi teaduskoostöö võib rikastada üksikute teadlaste teadussuutlikkust ja teadmisi. Teadmiste jagamine võib kaasa tuua näiteks haiguste varasema diagnoosimise ja parema ravi, mis vähendaks kogu Euroopas raskeid ja surmaga lõppevaid haigusjuhtumeid. Samuti aitaks see edendada Euroopa varustatust ravimite ja meditsiinivarustusega.

43. Soovitame Euroopa Liidul suurendada tervishoiu valdkonna ühiste teadus- ja innovatsiooniprojektide eelarvet (käripimata samas teiste ELi tervishoiuprogrammide eelarvet). See tugevdaks ka Euroopa teadus- ja uurimisasutusi üldiselt.

Tervisega seotud teadusuuringud ja investeeringud parandavad pikas perspektiivis ennetavat meditsiini ja vähendavad tervisekuluseid. Suurem rahastus aitaks ära hoida Euroopa ajude äravoolu teistesse arenenud riikidesse, kus teadus- ja arendustegevusele eraldatakse rohkem raha. Rahastus ei tohiks tulla tervishoiuvaldkonnale praegu eraldatud rahalistest vahenditest.

Alamsuund 5.2. Laiem tervisekäsitlus

44. Soovitame korraldada Euroopa Liidu algatusena kõigis liikmesriikides samal ajal toimuva tervisenädala, millel käsitleda kõiki terviseküsimusi, pöörates erilist tähelepanu vaimsele tervisele. Teiste, juba olemasolevate algatuste kõrval, nagu näiteks Euroopa vaimse tervise organisatsiooni algatused, tuleks tervisenädala raames ühiselt käsitleda ja edendada kõiki vaimse tervise põhiteemasid.

Kõik Euroopa kodanikud peaksid tundma end aktsepteerituna ja kaasatuna, eriti oluline on see nende puhul, kes kannatavad vaimse tervise probleemide käes. Lisaks on vaja levitada ja parandada teadlikkust vaimse tervise seisunditest ning vältida sellega seotud sotsiaalseid probleeme, nagu diskrimineerimine. See, et pandeemia tõttu on vaimse tervise probleeme varasemast rohkem ning tõenäoliselt need jätkuvad, muudab algatuse veelgi olulisemaks.

45. Soovitame lõpetada naiste hügieenitoodete liigitamise maksustamisel luksustoodeteks, kuna need on esmatarbekaubad. Samuti soovitame hormonaalseid rasestumisvastaseid vahendeid, mida kasutatakse meditsiinilistel põhjustel, näiteks fibromüalgia ja endometriooosi korral, maksustada kui tavapäraseid ravimeid. Samuti soovitame Euroopa Liidul soodustada kõigi (vallaliste ja abielus) naiste meditsiinilise reproduktiivravi ühtlustamist kõigis liikmesriikides.

Mõnes Euroopa riigis maksustatakse naiste hügieenitooted luksustoodetena ja see on ebaõiglane. Mõningaid hormonaalseid rasestumisvastaseid vahendeid kasutatakse meditsiinilistel eesmärkidel ja seetõttu tuleks neid vastavalt maksustada. Naiste reproduktiivravi, näiteks kehavälisel viljastamisel ja munarakkude külmutamisel, on eri liikmesriikides erinevad tingimused ning Euroopa Liit peab tegema jõupingutusi olukorra ühtlustamiseks.

46. Soovitame Euroopa Liidul võtta selge seisukoht, millega mõjutada liikmesriike lisama koolide õppekavadesse vajadust mööda vaimse tervise ja seksuaalharidusega seotud teemasid. Et aidata liikmesriikidel selliseid küsimusi koolide õppekavadesse lisada, peaks Euroopa Liit töötama välja ja tegema kättesaadavaks vaimse tervise ja seksuaalküsimuste käsitlemise standardprogrammi.

Vaimse tervise probleemidega seotud diskrimineerimist ja tabusid on vaja vähendada. Samuti on vaja vältida eksitava teabe levikut ja ebateaduslikke lähenemisviise. Lisaks on seksuaalharidus väga oluline tervisliku elu ja kogukonna jaoks, aidates ennetada selliseid probleeme nagu teismeliste rasedus.

47. Soovitame Euroopa Liidul töötada välja parema teabevahetussüsteemi kõigi liikmesriikides tehtavate ja kõiki kodanikerühmi puudutavate vaimse tervise alaste algatuste kohta. Selleks otstarbeks sobiks rahvatervise portaal. Euroopa Parlamendi liikmed võiksid neid tavasid üksteisele tutvustada, et suurendada nende tuntust teistes liikmesriikides.

Kodanikud ei ole Euroopa Liidu algatuste kohta hästi informeeritud ja heade tavade jagamise teel saame teineteise kogemusest õppida.

Alamsuund 5.3. Kõigile võrdselt kättesaadavad tervishoiuteenused

48. Soovitame ELil kehtestada kõigis ELi liikmesriikides kvaliteetse hambaravi, sealhulgas profülaktika miinimumnõuded ning edendada neid. Tasuta hambaravi peaks olema kättesaadav lastele, madala sissetulekuga rühmadele ja teistele haavatavatele rühmadele. EL peaks 15–20 aastaga tagama taskukohase hambaravi kättesaadavuse kõigile.

Praegu ei ole hambaravi paljudele ELis elavatele inimestele taskukohane. Hambaravi ja hambaprofülaktika puudulikkus kahjustab nende tervist ja tulevikuväljavaateid. Kõigepealt peaks EL kehtestama hambaravi miinimumstandardi ning nõudma lastele ja madala sissetulekuga rühmadele tasuta hambaravi. Lõpuks peaks kvaliteetne hambaravi olema tagatud igaühele.

49. Soovitame lisada tervise ja tervishoiu ELi ja liikmesriikide jagatud pädevuste hulka. Selle uue jagatud pädevuse kehtestamiseks on vaja muuta Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 4.

Praegu ei ole Euroopa Liidul tervishoiualaste õigusaktide vastuvõtmiseks piisavat pädevust. COVID-19 pandeemia on toonud välja vajaduse suurendada ELi osalust tervishoiupoliitikas. Aluslepingu muutmine võimaldaks ELil paremini tagada tervishoiuteenused kõigile ELi kodanikele ning võtta vastu siduvaid määrusi ja otsuseid.

50. Soovitame ELil teha esmaabi andmise kursused kõigile ELi kodanikele tasuta kättesaadavaks. EL võiks kaaluda selliste kursuste kohustuslikuks muutmist üliõpilastele ja töökohtadel (nii avalikus kui ka erasektoris). Kursused peaksid sisaldama praktilist külge, neid tuleks korrata ning need peaksid olema kohandatud vastavalt õpilaste vanusele. Kõigis ELi liikmesriikides peaks avalikes kohtades olema kättesaadav piisav hulk defibrillaatoreid.

Paljud inimesed Euroopa Liidus ei ole valmis tegutsema, kui teine inimene vajab abi, ja nad ei tunne peamisi esmaabimeetodeid. Selle tõttu kaotavad paljud inimesed oma elu. Mõnes avalikus kohas ei ole defibrillaatorid kättesaadavad.

51. Soovitame Euroopa Liidul tagada selle, et eraõiguslikud tervishoiuteenuste osutajad ei saaks riiklikest vahenditest ebaõiglaselt kasu ega tõmbaks endale riiklike tervishoiusüsteemide vahendeid. Euroopa Liit peaks tungivalt soovitada liikmesriikidel suurendada riiklike tervishoiuteenuste rahastamist.

Euroopa Liidul ja Euroopa Liidu liikmesriikidel on kohustus tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus kõigile oma kodanikele. Tugevam riiklik tervishoiusüsteem võimaldab ühtlasi olla paremini valmis tulevasteks pandeemiateks.

Lisa: SOOVITUSED, MIDA PANEELARUTELUL KAALUTI, KUID JÄETI VASTU VÕTMATA

Esimene töösuund: Tervitame paremaid eluviise

Alamsuund 1.1. Tervislikud eluviisid

Soovitame ELil esitada kõikidele liikmesriikidele soovitusel parimate tavade kohta alkoholi- ja tubakareklaami keelustamisel või piiramisel kõikides meediakanalites kõigi vanuserühmade jaoks rõhuasetusega noortel. EL peaks tagama selle, et järgitakse õigusakte, millega piiratakse kõnealuste toodete müüki alaealistele. Kõik liikmesriigid peaksid rakendama seadusi, millega keelata avalikes kohtades ja eelkõige haridusasutustes suitsetamine, nähes ette asjakohased karistused ja luues spetsiaalsed suitsetamisalad.

Ebatervislikke eluviise ei tohi reklaamida ja need peaksid olema avalikus elus vähem nähtavad. Lisaks on alkohol ja tubakas kõige enam kasutatavad kahjulikud ained ning käesolev soovitus hoiab ära nende ainete kuritarvitamist.

Soovitame ELil toetada liikmesriike kestliku, tervisliku ja maitstva toidu valmistamise õpetuse lisamisel riiklikesse õppekavadesse. EL saab toetada seda tervislike toiduvalmistamisjuhistega internetis ja trükis. Noorteni jõudmiseks tuleks seda ennetavalt reklaamida traditsioonilises ja sotsiaalmeedias. Samuti peaksime harima lapsevanemaid selle kohta, milline on tervislik toitumine. Selles valdkonnas tuleks edendada ja laiendada teadusuuringuid.

Koolis toimuvad toiduvalmistamis- ja toitumiskursused parandaksid noorte tervist ja vähendaksid kiirtoidu tarbimist. Lapsed saaksid koolis õpitut ka vanematele tutvustada. Lisaks looks lapsevanemate harimine tervislike eluviiside alal lastele hea eeskuju.

Soovitame tõhustada Euroopa Komisjoni avalikku kampaaniat „Tervislikud eluviisid kõigi jaoks“ tervislike eluviiside ja sotsiaalse tegevuse eeliste kohta, kasutades konkreetseid näiteid ja rakendades terviklikku lähenemisviisi. Teavituskampaaniad tuleks kohandada vastavaks täpselt piiritletud sihtrühmadele ning iga sihtrühma jaoks tuleks valida sobivad suhtlusvahendid. Positiivse käitumise edendamiseks tuleks kasutada preemiate ja stiimulite süsteeme. Kampaaniates tuleks kasutada suunamudijaid, kuulsusi ja autoriteete. Kampaaniates osalejad peaksid rõhutama positiivse käitumise kasu ühest küljest tervisele ja teisest küljest ka keskkonnale ja kliimale. Lisaks tuleks kõigis liikmesriikides teha kättesaadavaks toetused, mille abil pakkuda inimestele tasuta sportimise võimalusi.

Tervislikumad eluviisid avaldavad positiivset mõju tervishoiusüsteemile, vähendades terviseprobleeme. Füüsiline tervis mõjutab vaimset tervist ja õnne. Käimasolevad kampaaniad ei ole piisavalt tuntud. Rollieeskujude ja suunamudijate kaasamine muudab kampaaniad tõhusamaks ja motiveerivamaks.

Soovitame korraldada teavituskampaania tervisliku toidu ja toitumise kohta. EL peaks soodustama seda, et liikmesriigid kehtestaksid lihale ja suhkrule suurema maksu. Selleks tuleks uurida võimalusi eristada tervislikku toitu ebatervislikust ning rakendada nende suhtes erinevaid käibemaksumäärasid. Soovitame lisada väga ebatervislikele toiduainetele (nt tubakatooted) väga selged hoiatusmärgised. Lisaks soovitame võtta kasutusele kogu Euroopat hõlmava toitumismärgise, millega kaasneks asjakohase teabe jagamine ja selle fikseerimine ruutkoodi kujul, et tarbijad saaksid teha teadlikumaid otsuseid. Tuleks uurida võimalusi muuta tervislik toit odavamaks kui rämpstoit ja muuta tervislike toodete tootmine põllumajandustootjate jaoks atraktiivsemaks.

Tervislik toit on tervisliku elu alus. Tegeleda tuleb nii tootmise kui ka tarbimise poolega. Tervislike toodete tootmisel on ka positiivne mõju keskkonnale ja see võib aidata toetada kohalikke põllumajandustootjaid. Kui tervislikke toiduaineid toodetakse rohkem, siis hinnad langevad ja nõudlus suureneb.

Alamsuund 1.2. Keskkonnaharidus

Soovitame ELil luua rahastamiskava, millega stimuleerida pikaajalise keskkonnahariduse programmi lisamist riiklikesse põhi- ja keskkooli õppekavadesse. Rahastamiskava peaks hõlmama rahalist toetust kitsikuses olevatele lapsevanematele.

Praegune haridussüsteem ei sisalda piisavalt praktilisi elemente, mis aitaksid laste ja keskkonna vahele luua otseseid ja tihedaid sidemeid. Praegused lühiajalisest perspektiivist välja töötatud programmid on heterogeensed ega kutsu esile vajalikku muutust suhtumises. Vaja on aidata lapsevanemaid, et kõik lapsed saaksid programmist võrdselt kasu ja ühtegi neist ei jäetaks rahalistel põhjustel kõrvale.

Teine töösuund: Kaitseme oma keskkonda ja tervist

Alamsuund 2.1. Tervislik looduskeskkond

Soovitame rakendada kohe praegu kogu ELis kõrgeimat võimalikku veekvaliteedi standardit. Vee säästmiseks soovitame võtta kasutusele hinnakujundusel põhineva preemiasüsteemi, mis soodustaks ja stimuleeriks väiksemat tarbimist, näiteks: 1) luues dünaamilise süsteemi, mis julgustab tarbijaid hoidma oma veetarbimist alla keskmise taseme (st veetarbimise suurenemine 10 % võrra tõstab hinda 11 %), 2) luues tootmisettevõtete poolt saastatud vee kvootide turusüsteemi, mis sarnaneks juba praegu kasutatava CO₂ heitkoguste lubade turuga.

Seda soovitust õigustab asjaolu, et hindade tõus motiveerib kõiki kasutajaid tegema teadlikumaid tarbimisotsuseid. Võttes arvesse ELi riikide eri olusid ja püüdes luua sotsiaalselt õiglast süsteemi, saab veemajanduse abil toetada vaesemaid elanikke, investeerides ühiselt veetaristusse ja teadusuuringutesse.

Kolmas töösuund Majanduse ja tarbimise ümbersuunamine

Alamsuund 3.1. Ületootmise ja -tarbimise reguleerimine

Soovitame ELil kehtestada trahvid ettevõtjatele ületootmise tõttu müümata jäänud toodete äraviskamise eest.

Mõnel juhul leiavad ettevõtted, et müümata jäänud toodete äraviskamine on kasumlikum kui ringlussevõtt või korduskasutamine. Seetõttu on vajalik vältida ületootmist, nähes ette trahvid, mis muudavad äraviskamise tootjate jaoks kalliks.

Alamsuund 3.2. Jäätmete vähendamine

Soovitame ELil töötada välja kodumajapidamiste/kodanike jäätmekäitluspoliitika, mis lähtuks tekitatud jäätmete tegelikust kogusest, ja rakendada seda ning täiendada seda meetmetega, millega suurendada kodanike teadlikkust jäätmetekke vähendamise ja jäätmete sorteerimise hüvede kohta. Samuti tuleb kooskõlas põhimõttega „kedagi ei jäeta kõrvale“ rakendada meetmeid sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate perede (nt lastega noored pered, eakad jne) jaoks

Sel viisil saaks viia kodumajapidamiste jäätmekäitluse ühtsetele alustele ning aidata jäätmete vähendamise kaudu kaasa keskkonnakaitsele; samuti stimuleerib see ringmajandust ja suurendab jäätmete kogumise tõhusust. Lisaks suurendaks see inimeste teadlikkust ja nende vastutustunnet keskkonnaküsimustes.

Soovitame ELil edendada jäätmekäitluses turumajanduslikku konkurentsi ja ergutada erasektorit jäätmekäitluses aktiivsemalt osalema, sealhulgas reovee käitlemise ning jäätmete väärindamise ja ringlussevõtu vallas.

EL on õige tasand selle soovitusel rakendamiseks, sest see täiendab jäätmete raamdirektiivi ja ringmajanduse tegevuskava. Lisaks suurendab soovitusel rakendamine jäätmekäitluses uuenduslikke lahendusi, parandab jäätmekäitluse kvaliteeti ja suurendab töödeldud jäätmete mahtu, sest selles tegevuses osaleb rohkem ettevõtteid.

Alamsuund 3.3. Õiglased tooted, võrdne juurdepääs ja õiglane tarbimine

Soovitame tööstustootmise Euroopa Liitu tagasi tuua, et pakkuda kvaliteetseid õiglaseid tooteid ja lahendada kliimaprobleeme.

Euroopa Liidul on oskusteave, mida tuleb edendada liidu enda turul.

Koos tööstusharude EList väljaviimisega (mis toimub eelkõige Aasia suunas) viiakse välja ka ametialast pädevust. See soovitus eeldab Euroopa töötajate kutsealast koolitust.

Rõhutame vajadust vältida tööstuse ümberpaigutamist eri liikmesriikide vahel, et vältida kõlvatut konkurentsi.

Oleme täheldanud, et tööstuse massiline ümberpaigutamine üle maailma mõjutab Euroopa tööstust. Seega aitaks kohaliku tootmise edendamine parandada kodanike ja keskkonna tervist.

Neljas töösuund Muudame ühiskonna keskkonnasäästlikuks

Alamsuund 4.3. Keskkonnasõbralik transport

Soovitame määrata suurlinnadele sanktsioone ja toetusi sõltuvalt sellest, kui keskkonnasõbralik ja saastevaba on nende ühistransport (elektrisõidukid, keskkonnahoidlik ühistransport, jalakäijate eelistamine, jalgratta kasutamise soodustamine jne). Kohalikele omavalitsustele karistuste ja toetuste määramisel tuleks eelkõige arvestada linnades ökoloogilise transpordi valdkonnas tehtud muudatusi, võttes arvesse iga linna lähtepunkti. Euroopa Liit peaks oma õigusaktidega kehtestama saastevastaste meetmete ja reostuse proportsionaalse vähendamise tulemusnäitajad. Seejuures tuleks arvesse võtta iga linna lähtekohta.

Linnades levib õhusaaste, mis tekitab terviseprobleeme. Keskkonnahoidliku transpordi arendamine parandaks inimeste elu ja tervist ning vähendaks kasvuhooneefekti. Toetused ja sanktsioonid on muudatuste edendamiseks tõhus meede, mida on võimalik kohandada eri linnade erineva olukorraga.

Soovitame ELil õigusaktidega piirata ja reguleerida lähilende ja kruisireise. Transpordi vallas tuleb pakkuda inimestele ökoloogilisi alternatiive. Üks alternatiive võiks olla Euroopa pealinnu ühendavate raudteede rööpmelaiuse standardimine. Samuti soovitame ELil anda toetusi selleks, et muuta kaubaveod keskkonnasõbralikumaks, eelistades näiteks rongi- ja laevatransporti (lühikeste distantside puhul).

Lühiveod on liiga sagedased, saastavad ja kergesti asendatavad. Kruisilaevade piiramine vähendaks merereostust (kriitiline keskkonnaprobleem) ja negatiivset mõju rannikulinnadele. Seetõttu tuleks saastavate lahenduste asemel võtta kasutusele vähem saastavad alternatiivid. Sama rööpmelaius parandaks raudteeühendusi Euroopa pealinnade vahel.

Viies töösuund Hoolime kõigist

Alamsuund 5.2. Laiem tervisekäsitlus

Soovitame Euroopa Liidul edendada kampaania „Tervislikud eluviisid kõigi jaoks“ raames ka sportlikke avalikke üritusi, sporditegevust koolides, iga kahe aasta tagant toimuvaid olümpiaade kõikidel spordialadel kõigi eärühmade jaoks (neil ei tohiks osaleks profisportlased). Samuti soovitame välja töötada tasuta Euroopa spordiäpi, mille abil soodustada kollektiivset sporditegevust. See äpp peaks aitama inimestel spordi kaudu üksteisega suhelda. Lisaks tuleks neid algatusi laialdaselt tutvustada ja inimesi neist teavitada.

Selleks et Euroopa elanikkond oleks tervem, peab Euroopa Liit edendama sporti ja tervislikke eluviise. Elanikkond ei ole sageli teadlik spordi ja tervisliku elu vahelisest seosest. Äpp on oluline, sest inimestel on lihtsam spordiga tegeleda, kui nad teevad seda üheskoos.